

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 3 Zelfverwerkelijking in het wild

12 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat de drie redenen die Mill geeft voor de actieve betrokkenheid bij de vorming van het eigen karakter toegepast op Thoreau in tekst 9 en de inleiding bij tekst 9:

- De uitleg van tradities kan onjuist zijn en de ervaringen van anderen beperkt: Thoreau vindt een leven met geld, macht en prestige als centrale waarden inauthentiek 1
- De uitleg van ervaring kan juist zijn, maar niet van toepassing op jou: Thoreau wil zelf onafhankelijk zijn van dit inauthentieke leven, terwijl anderen veel minder moeite hebben met deze inauthenticiteit 1
- Aanpassen aan een gewoonte brengt je eigen kwaliteiten niet tot bloei: anders leven dan zijn medemensen zorgt ervoor dat Thoreau alleen met het wezenlijke bezig kan zijn 1

voorbeeld van een goed antwoord:

De drie redenen die Mill noemt voor de actieve betrokkenheid bij de vorming van het eigen karakter zijn van toepassing op Thoreau:

- De tradities kunnen een bewijs zijn van wat de ervaring van anderen hen geleerd heeft. Maar deze ervaringen kunnen te beperkt zijn en het kan zijn dat zij niet de juiste uitleg eraan geven. Thoreau is van mening dat de hele maatschappij verkeerde waarden doorgeeft: geld, macht en prestige zijn volgens hem inauthentiek 1
- De uitleg van de ervaring kan juist zijn, maar voor de persoon die zich ontwikkelt niet bruikbaar, omdat hij bijvoorbeeld in bijzondere omstandigheden leeft of een ongebruikelijk karakter heeft: misschien kan een leven in deze inauthentieke maatschappij voor sommige mensen wel aanvaardbaar zijn, maar voor Thoreau zeker niet. Van kinds af aan droomde hij al van een afgezonderd leven 1
- Het alleen aanpassen aan de gewoonte brengt geen kwaliteiten tot ontwikkeling die een mens tot mens maken, ook al is de gewoonte goed en bruikbaar: Thoreau gaat naar het bos om in afzondering te leven om te ontdekken wat hij zelf de kwaliteiten van het leven vindt. Het Spartaanse leven zorgt ervoor dat hij zich richt op eigen kwaliteiten, in plaats van deze klakkeloos van anderen over te nemen 1

Vraag	Antwoord	Scores
13	maximumscore 3	
	Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg van de begrippen instrumentele en intrinsieke waarden aan de hand van tekst 9 en tekst 10 en de inleiding bij tekst 9: een instrumentele waarde is een waarde die je omwille van andere waarden hebt, een intrinsieke waarde is een waarde in zichzelf 	2
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg aan de hand van tekst 9 en tekst 10 en de inleiding bij tekst 9 waarom Thoreau een nietzscheaanse moraal nastreeft: hij scheidt zelf zijn waarden 	1
	voorbeeld van een goed antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Instrumentele waarden zijn waarden die je omwille van andere waarden hebt en intrinsieke waarden zijn waarden in zichzelf. In tekst 9 en de inleiding bij tekst 9 gaat het over sober leven en ploeteren voor geld (instrumenteel) om daarvan vervolgens luxeproducten te kopen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Daartegenover staat de manier waarop Thoreau wil leven: hij wil zelf onafhankelijk uitzoeken wat het leven hem te leren heeft, 'niet voor de handel' schrijft hij, wat een instrumentele waarde is, maar voor het denken op zich. Het denken heeft voor hem waarde in zichzelf: denken is daarmee voor hem een intrinsieke waarde 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Volgens Nietzsche zouden mensen hun eigen waarden moeten scheppen. Thoreau streeft ernaar eigen waarden te scheppen. Geld maakt misschien het leven dragelijk, maar het scheidt ook schijnverlangens. Thoreau wil echte verlangens en een Spartaans leven om zichzelf te ontdekken – die hij de heer van een rijk noemt. Zo zelfgenoegzaam is hij blijkbaar; niet om vervolgens die zelfkennis als instrument te gebruiken voor andere verlangens, maar als waarde in zichzelf. Dit scheppen van eigen waarden kan worden beschouwd als element van een nietzscheaanse moraal 	1

Vraag	Antwoord	Scores
14	maximumscore 3	
	Een goed antwoord bevat een argumentatie wanneer Sartre dit handelen van Thoreau zou zien als mauvaise foi en wanneer als radicale keuze met daarin:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg wanneer Sartre het handelen van Thoreau als mauvaise foi zou beoordelen met behulp van het begrip ‘mauvaise foi’: mauvaise foi betekent dat een mens zijn vrijheid ontkent en daarmee zijn verantwoordelijkheid 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg wanneer Sartre het handelen van Thoreau als radicale keuze zou beoordelen met behulp van het begrip ‘radicale keuze’: een radicale keuze is een keuze door niets anders veroorzaakt dan door jezelf 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Sartres visie op de samenhang tussen vrijheid en verantwoordelijkheid 	1
	voorbeeld van een goed antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Sartre zou het handelen van Thoreau beoordelen als ‘mauvaise foi’ wanneer Thoreau zijn vrijheid zou ontkennen door zich te verschuilen achter een determinisme: door te doen alsof hij niet vrij is en de bossen in zou gaan om zijn trauma te ontvluchten 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Sartre zou het handelen van Thoreau beoordelen als radicale keuze wanneer hij echt vanuit het niets zou kiezen voor zijn bestaan in de bossen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Volgens Sartre is een mens volledig vrij en daarmee volledig verantwoordelijk. De mens moet kiezen en zijn vrijheid kan zwaar op zijn schouders drukken, omdat de mens niets anders is dan dat wat hij van zichzelf maakt 	1

Vraag	Antwoord	Scores
15	maximumscore 2	
	Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg van een voorbeeld uit tekst 11 van eerste- en tweede-orde-verlangens van Alexander: eerste-orde-verlangens is dat hij niet wil deelnemen aan een wereld van valse zekerheid en materiele overvloed; tweede-orde-verlangens gaat over het eerste-orde-verlangens: ik wil niet dat ik wil deelnemen aan een wereld van valse zekerheid en materiele overvloed 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg wanneer Alexander uit vrije wil zou kiezen volgens Frankfurt: als je verlangens in harmonie zijn 	1
	voorbeeld van een goed antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Volgens Harry Frankfurt is zelfverwerkelijking het beste te begrijpen als een samenspel tussen verschillende verlangens. Een voorbeeld van een eerste-orde-verlangens dat Alexander zou kunnen hebben: ik wil niet deelnemen aan een wereld van valse zekerheid en materiële overvloed en een tweede-orde-verlangens zou kunnen zijn: ik wil ook niet dat ik wil deelnemen aan een wereld van valse zekerheid en materiële overvloed. Het eerste-orde-verlangens heet zo omdat het een verlangen naar iets is, terwijl een tweede-orde-verlangens gaat over een eerste-orde-verlangens 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Volgens Frankfurt zou Alexander uit vrije wil kiezen als er geen conflict is tussen verlangens en laat de liefde uiteindelijk zien wat Alexander zelf wil 	1
16	maximumscore 4	
	Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een beargumenteerd voorbeeld van een zwakke zelfevaluatie van Alexander: een evaluatie van verlangens die Alexander op korte of lange termijn het meeste geluk opleveren, zoals carrière 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een beargumenteerd voorbeeld van een sterke zelfevaluatie van Alexander: kwalitatieve evaluatie: Alexander wil superzwerfer zijn 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een beargumenteerd voorbeeld van een zelfinterpretatie van Alexander: zelfinterpretatie is het bepalen van wat je zelf wilt door je enerzijds te baseren op vastliggende kenmerken: geboren avonturier, maar daar anderzijds ook weer iets aan toe te voegen door de manier waarop je die kenmerken interpreteert: geen materiële overvloed 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Taylors kritiek op Sartres idee van radicale keuze uitgelegd aan de hand van tekst 11: Alexander kiest er niet voor om belangrijk te vinden wat hij belangrijk vindt 	1

Vraag	Antwoord	Scores
	<p>voorbeeld van een goed antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een zwakke zelfevaluatie van Alexander zou kunnen zijn dat de natuur ingaan hem op korte termijn en misschien zelfs op lange termijn (hij wil immers geen carrière) het meeste genot geeft. Een zwakke zelfevaluatie is namelijk een afweging van wat op korte of lange termijn het meeste geluk geeft 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Een voorbeeld van een sterke zelfevaluatie van Alexander zou kunnen zijn, dat hij zich afvraagt of hij iemand wil zijn die studeert, een carrière heeft en voor zekerheid in het dagelijks leven kiest. Hij veroordeelt die zaken en denkt dat hij een persoon kan zijn die van de literatuur en de natuur leeft. Maar om een sterke zelfevaluatie te kunnen maken, heeft Alexander zelfinterpretatie nodig 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Zelfinterpretatie is het bepalen van wat je zelf wilt door je enerzijds te baseren op kenmerken die vastliggen, maar daar anderzijds ook weer iets aan toe te voegen door de manier waarop je die kenmerken interpreteert. Een voorbeeld van zelfinterpretatie van Alexander zou kunnen zijn, dat hij een aantal kenmerken ontdekt van zichzelf die vastliggen: hij is een geboren avonturier, hij kan goed leren, hij vindt het ingewikkeld om zich te binden, hij houdt van de natuur, reizen en van literatuur. Hij interpreteert die kenmerken op een manier die niet los van de cultuur staat: in onze Westerse cultuur worden het beleven van avonturen en je afzetten tegen materiële overvloed als twee tegenpolen beschouwd. Terwijl een briljante universitaire studie en een briljante carrière juist in elkaars verlengde worden gezien. Dat Alexander zichzelf begrijpt als iemand die niets van materiële overvloed moet hebben, komt deels door de cultuur. En dat hij zich afzet tegen het samengaan van goed leren en een briljante carrière is alleen maar te begrijpen binnen een cultuur waar die dingen bij elkaar horen. Doordat hij in een cultuur is opgegroeid die studies en banen aan elkaar koppelt, interpreteert hij zichzelf vervolgens als iemand die niets meer met beide te maken wil hebben. Het zou anders geweest zijn wanneer hij was opgegroeid in een cultuur waarin een studie alleen als verrijking van de geest werd gezien 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Taylor vraagt zich af of elke keuze radicaal is, dat wil zeggen dat er geen dwingende redenen zijn om die keuze te maken. Sartre denkt dat je in je keuze jouw waarde schept. Maar bij Alexander, net als in Sartres eigen voorbeeld van de student, is dit niet het geval. Alexander zoekt hartstochtelijk naar manieren een nieuwe identiteit op te bouwen. Maar misschien doet hij dat alleen maar, omdat hij te weten komt dat hij een bastaardzoon is. Het feit dat hij dat heel erg vindt, is niet iets waarvoor hij gekozen heeft. Dit lijkt op de situatie waarin de student zich bevond: deze koos er niet voor om zijn vaderland en zijn moeder beide belangrijk te vinden, dat vond hij gewoon – en precies daarom bevond hij zich in een dilemma. Als uit zijn keuze zou blijken wat hij belangrijk vond, dan zou Alexander niet op de vlucht kunnen zijn 	1

Vraag	Antwoord	Scores
17	maximumscore 3	
	Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een argumentatie of Alexander zichzelf verwerkelijkt op basis van vrije wil als zelfverwerkelijking: het vermogen om op basis van je eigen mening beslissingen te nemen waarbij je een eigen stijl en eigen smaak hebt, omdat je zelf hebt nagedacht over wat je wilt en daar vervolgens ook naar handelt 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • vier aspecten van zelfverwerkelijking, toegepast op Alexander op basis van tekst 11: <ul style="list-style-type: none"> – 1. herkenbaarheid: identiteit, kenmerkend gedrag, stijl, karakter; – 2. authenticiteit: echt van jou, een originele stijl, gedrag, karakter; – 3. reflexiviteit: op jezelf betrokken, eigen gedachten, je eigen gemaakte beïnvloeding; – 4. zelfkennis: inzicht in wie je zelf bent. 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • de kritiek van Gray en Doris op het concept zelfverwerkelijking: Gray: wij zijn zelfzuchtige dieren. Doris: situaties bepalen wie jij bent 	1
	voorbeeld van een goed antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Naar mijn mening verwerkelijkt Alexander zichzelf niet. Zelfverwerkelijking is het vermogen om op basis van je eigen mening beslissingen te nemen, waarbij je een eigen stijl en eigen smaak hebt, omdat je zelf hebt nagedacht over wat je wilt en daar vervolgens ook naar handelt 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Om van zelfverwerkelijking te kunnen spreken zijn er vier aspecten nodig. Ten eerste herkenbaarheid: je moet voor jou kenmerkend gedrag vertonen, een eigen stijl hebben. Die heeft Alexander: zijn zus heeft over hem gezegd dat hij een geboren avonturier was. Ten tweede het aspect authenticiteit: zijn beslissingen en zijn stijl moeten echt van hem zijn. Als zijn zus zegt dat hij een geboren avonturier is, lijkt dat inderdaad echt bij hem te horen, maar hij is 'evenzeer op de vlucht'. Als het laatste de overhand heeft, verwerkelijkt hij zichzelf niet. Het derde aspect van zelfverwerkelijking is reflexiviteit. Alexander denkt wel over dingen na: over de valse zekerheid en materiële overvloed en over het scheppen van een eigen identiteit, maar er blijkt niet uit de tekst dat hij inzicht heeft in zichzelf – het vierde aspect van zelfverwerkelijking – het lijkt alsof hij zelf niet beseft dat hij evenzeer op de vlucht is. Voor zelfverwerkelijking zijn alle aspecten nodig en omdat deze laatste ontbreekt zou ik op basis van tekst 11 zeggen dat Alexander zichzelf niet verwerkelijkt 	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

- Volgens Gray zijn we dieren die gedreven worden door honger, lust, afgunst en wraakzucht. Daarom handelen we niet op basis van voorkeuren die van onszelf zijn of waar we zelf voor gekozen hebben, en zijn deze voorkeuren dus niet authentiek, wat betekent dat ze niet echt van jou zijn en bij je horen.
Onze beschaving functioneert niet op basis van reflectie; dat je over jezelf nadenkt en op basis daarvan kiest.
Onze beschaving functioneert ook niet op basis van zelfkennis, inzicht in wie je zelf bent: hoe je je zult gedragen is meer afhankelijk van de situatie waar je je in bevindt, dan van jouw individuele karakter of je eigen wil. Volgens Doris moeten we ons daarom minder richten op de ontwikkeling van individuen met een moreel karakter, maar kunnen we beter kijken naar hoe we ervoor kunnen zorgen dat we niet in situaties terecht komen waarin we de verkeerde dingen doen. Daarmee valt ook het aspect af van herkenbaarheid, in de zin dat mensen een eigen herkenbaar karakter zouden ontwikkelen.
Ik denk dat Gray en Doris maar gedeeltelijk gelijk hebben: in ieder geval kun je Alexanders gedrag niet uitleggen met hun analyse van hoe mensen te werk gaan. Misschien is Alexander een uitzondering, maar hij is wel iemand die aanspreekt. Het wetenschappelijk onderzoek dat de resultaten van Doris en Gray niet ondersteunt, laten ze buiten beschouwing. Vaak is net zo goed gebleken dat mensen redelijk handelen op basis van zelfinzicht en reflexiviteit. Ik denk nog steeds niet dat Alexander zichzelf verwerkelijk, maar daar heeft de kritiek van Gray en Doris niets mee te maken

1

of:

Vraag	Antwoord	Scores
	<ul style="list-style-type: none">• Naar mijn mening verwerkelijkt Alexander zichzelf. Zelfverwerkelijking is het vermogen om op basis van je eigen mening beslissingen te nemen waarbij je een eigen stijl en eigen smaak hebt, omdat je zelf hebt nagedacht over wat je wilt en daar vervolgens ook naar handelt• Om van zelfverwerkelijking te kunnen spreken zijn er vier aspecten nodig. Ten eerste herkenbaarheid: je moet voor jou kenmerkend gedrag vertonen, een eigen stijl hebben. Die heeft Alexander: zijn zus heeft over hem gezegd dat hij een geboren avonturier was. Ten tweede het aspect authenticiteit: zijn beslissingen en zijn stijl moeten echt van hem zijn. Als zijn zus zegt dat hij een geboren avonturier is, lijkt dat inderdaad echt bij hem te horen, hij kopieert niemand. Hij wordt misschien geïnspireerd door Thoreaus Walden (dat boek had hij bij zich), maar dat betekent niet dat hij gedachteloos Thoreau kopieert. Hij is misschien evenzeer op de vlucht, maar waarom zou je niet én op de vlucht kunnen zijn én jezelf kunnen verwerkelijken? Reflexiviteit, het derde aspect van zelfverwerkelijking zou kunnen blijken uit het feit dat hij hartstochtelijk een nieuwe identiteit probeert op te bouwen. Dit laat wellicht zien dat Alexander op de vlucht is, maar ook naar zichzelf kijkt. Het laatste aspect van zelfverwerkelijking, zelfkennis, blijkt uit de consequentheid van zijn handelen, hij was een geboren avonturier, ervan overtuigd dat materiële zekerheid hem niet zou brengen wat hij zou willen in het leven en dus knipt hij zijn creditcard door en trekt de wereld in. Hij was een geboren avonturier en doet op basis van overwegingen precies dingen die bij hem passen, dat getuigt van zelfkennis• Ook laat Alexanders geval zien dat Gray en Doris niet altijd gelijk hebben, en dat zelfverwerkelijking wel degelijk bestaat. Volgens Gray zijn we dieren die gedreven worden door honger, lust, afgunst en wraakzucht. Daarom handelen we niet op basis van voorkeuren die van onszelf zijn of waar we zelf voor gekozen hebben, en zijn we dus niet authentiek; wat betekent dat ze niet echt van jouw zijn en bij je horen. Onze beschaving functioneert niet op basis van reflectie – dus dat je over jezelf nadenkt en op basis daarvan kiest – en functioneert ook niet op basis van zelfkennis – inzicht in wie je zelf bent –. Hoe je je zult gedragen is meer afhankelijk van de situatie waar je je in bevindt, dan van jouw individuele karakter of je eigen wil. Volgens Doris moeten we ons daarom minder richten op de ontwikkeling van individuen met een moreel karakter, maar kunnen we beter kijken naar hoe we ervoor kunnen zorgen dat we niet in situaties terecht komen waarin we de verkeerde dingen doen. Daarmee valt ook het aspect van herkenbaarheid, in de zin dat mensen een eigen herkenbaar karakter zouden ontwikkelen, af.	<p>1</p> <p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Maar Alexander laat nu juist zien, dat mensen zich niet altijd door een kudde laten bepalen of door een situatie. Alexander kiest zelf: op basis van eigen voorkeuren en niet bepaald door honger, lust, afgunst en dergelijke. In een voor Alexander verkeerde situatie (die van materiële overvloed) kiest hij toch voor zijn eigen waarden en laat zich niet beïnvloeden door de omgeving. Alexander is dus een voorbeeld van iemand die zichzelf verwerkelijkt en daarmee weerlegt hij de theorieën van Gray en Doris

1

Opmerking

De verschillende antwoordelementen dienen in samenhang een antwoord te geven op de vraag of Alexander zich verwerkelijkt op basis van a) een expliciete behandeling van alle 4 de aspecten van zelfverwerkelijking en b) de kritiek van Gray en Doris.